

LBRIS

We know
books

ARHIM. EMILIANOS
SIMONOPETRITUL

POVĂȚUIRE DUHOVNICEASCĂ
RĂSPUNSURI LA SCRISORILE MAICILOR

Traducere din limba greacă de
Ierom. Agapie Corbu

SF. NECHIFORIE

CUPRINS

PROLOG	VII
1. TRĂIRI LEGATE DE VIAȚA MONAHALĂ	3
2. LEGĂTURILE STAREȚULUI CU FII SĂI DUHOVNICEȘTI ...	41
3. SPOVEDANIE, POCĂINȚĂ	69
4. PRIVEGHEREA PERSONALĂ ȘI RUGĂCIUNEA LUI IISUS ...	93
5. PARTICIPAREA LA VIAȚA LITURGICĂ	137
6. TRĂSĂTURI ALE STĂRII DUHOVNICEȘTI	171
7. SLUJIREA	203
8. O VIAȚĂ DE MARTIRIU	233
9. LEGĂTURILE CU PĂRINȚII	249
10. DARURILE LUI DUMNEZEU	271
INDICE TEMATIC	297

1

TRĂIRI LEGATE DE VIAȚA
MONAHALĂ

Când l-am vizitat pe Papa Efreem la Katunakia, oriunde ți-ai fi întors privirile, nu vedeai nimic care să îți aducă vreo mângâiere omenească. Pustia este lipsită de mângâiere, în timp ce chinovia este calea împărătească. În comparație cu pustia, chinovia este ca un palat. De aceea, monahul trebuie să facă aici mai multă asceză, ca să păstreze asprimea vieții. Nu poate fi imaginată o viață monahală fără asprime a vieții. Trebuie să ne încadrăm în tradiție.

Cândva, un episcop tânăr călătorea împreună cu alții prin pustie, sub soarele arzător. Erau epuizați, transpirați, cu picioarele obosite. La un moment dat, au găsit puțină apă, iar episcopul s-a aplecat să-și spele picioarele. Mama lui, cum l-a văzut, a strigat și l-a mustrat: „Ești monah și episcop și cauți odihnă?” Aceasta este tradiția monahală. Cu cât se odihnește cineva aici, cu atât pierde cerul.

Nu Dumnezeu cere osteneala, pentru că Dumnezeu nu are nevoie de nimic. Nu cumva avea nevoie de fumul jertfelor sau de mirosul animalelor fripte pe jertfelnicul din Sion? Nu cumva are nevoie Dumnezeu

de rugăciunile și de cererile noastre, de mulțumirile noastre și de orice altceva de la noi? Toate acestea ne sunt de folos nouă, ca să ne exprimăm pocăința sau recunoștința noastră față de Dumnezeu. Dumnezeu nu are nevoie de osteneala și de asprimea vieții noastre, însă ne zidește cu asprimea. De aceea se și bucură atât de mult de ea ca de nimic altceva, așa cum un părinte se bucură și sărbătorește atunci când copilul lui ia note bune la școală, fiindcă acest lucru rodește și are importanță pentru viitorul copilului.

Asprimea și osteneala vieții aduc în inima noastră rodirea, pentru că ne smeresc, ne fac să nu simțim viața aceasta ca fiind proprietatea noastră, ne ajută să ne unim inimile cu cerul.

Evanghelia de azi a vorbit despre cei care vând și cumpără în Templul Domnului. Domnul s-a mâniat pe ei și le-a spus: „Casa Mea se va chema casă de rugăciune.” Ca și cum le-ar fi spus: „Nu îmi plac nici tămâierile voastre, nici darurile voastre, nici animalele, nici turtele voastre pe care mi le faceți. Ceea ce are importanță și vă unește cu Mine este legătura voastră cu Tatăl ceresc, cu Dumnezeu.” S-a purtat aspru și cu schimbătorii de bani, care uitau că Templul este casă de rugăciune. Dar nu le-a spus că sunt hoți, că încalcă Legea – chiar dacă o încălcau, pentru că ceea ce făceau ei era interzis în spațiul Templului –, ci doar le-a amintit că în acel loc venim numai pentru a fi în comuniune cu Dumnezeu (*cf.* Mt. 21, 12-13).

Ieșind din Templu, a văzut pe drum un smochin, pe care l-a blestemat fiindcă nu avea roade, iar acesta s-a

uscăt îndată (*cf.* Mt. 21, 18-20). Dacă de la un smochin neînsuflețit, crescut lângă drum, pe care nimeni nu l-a udat, nu i-a dat importanță și nu a stat la umbra lui, Domnul a avut pretenția să aibă smochine, și încă timpurii, gândiți-vă câte roade așteaptă de la noi, care trăim în curțile Lui. Rodirea noastră se realizează prin asprimea vieții. Ce este asprimea? Așa cum plantăm adânc rădăcina unui pom și apoi punem pământ și îl sprijinim, tot așa sunt și asprimea vieții, lipsurile, adică lipsirea de tihnă, de iubire, de înțelegere, de înlesniri.

Biserica ia măsuri ca viața în chinovie să fie ușoară, să nu lipsească nimic și toți să-și găsească odihna, chiar și cei bolnavi, dar aceasta nu înseamnă că putem să trăim confortabil. Trebuie ca fiecare din noi să găsim propriul mod de viață și calea cea dreaptă spre Dumnezeu. Prin urmare, trebuie ca fiecare, având înlesnirile chinoviei, să poată trăi în lipsuri, fără alinări, fără să guste mângâiere, ca să aibă mângâierea Mângâietorului, a Duhului Sfânt. Când a vorbit Dumnezeu unor oameni odihniți? Când le-a vorbit celor sătui de somn sau de mâncare? Niciodată. El vorbește numai celor pe care asprimea vieții îi face să nu mai aibă nicio nădejde în această viață, ci numai în cealaltă. Așa așteptăm Împărăția cerurilor.

O mănăstire nu poate avea alt criteriu decât unul singur: legătura sa cu Dumnezeu. Este mănăstire deoarece fiecare persoană de aici are deplină cunoștință a faptului că este un mădular viu al Domnului. Mănăstirea este un cor al sfinților, un cor al pururea-feciorelnicilor, o prăznuire împărătească și măreață care îi slujește lui Dumnezeu. Marele împărat Solomon, când a terminat

Templul și a vrut să mute acolo chivotul, s-a purtat pe tot drumul cu multă măreție. În timp ce el mergea în frunte, poporul a junghiat mii de animale, dovedind astfel prezența lui Dumnezeu pe acolo pe unde ei treceau (cf. 3 Împ. 8, 1 ș.u.). Tot așa, și o mănăstire este o procesiune în care jertfele inimilor sunt neîncetate, întrucât jertfele mărturisesc credința în prezența lui Dumnezeu și închinarea adusă Lui.

Tunderea monahală este cea mai frumoasă jertfă, cea mai frumoasă legătură cu jertfelnicul ceresc și cea mai slăvită și măreață prezență a lui Dumnezeu. Aceasta pentru că la o tundere monahală nu este prezent omul, ci Dumnezeu însuși. Tot ce este în afara rasei monahale este sărac. Tot ce este monahal este ceresc, ca și cum ar fi coborât direct din cer.

Să vedem câteva scrisori de-ale voastre.

„Gheronda, în aceste zile am simțit ca și cum Biserica mi-ar fi spus: «Stai aici, în afara lumii, și roagă-te, ca trupul lui Hristos să primească lumină și putere». Nu că aș putea eu singură să fac aceasta, ci puțin una, puțin cealaltă, ne sfințim toate împreună și împreună cu noi și lumea, iar atunci Biserica strălucește. Slavă lui Dumnezeu care m-a scos din însingurare și pot simți unitatea mea cu ceilalți în trupul lui Hristos!”

Este plină de har această însemnare. Când cineva are legătură cu Dumnezeu și se roagă, când citește și se

liniștește, când se scutură de orice gând, grijă și interes, atât la lucru, cât mai ales la chilie, atunci primește iluminarea Sfântului Duh și conștientizează uneori o dogmă, alteori un loc din Scriptură, alteori un înțeles dogmatic care are legătură cu sine sau cu viața zilnică. Lucruri care pentru ceilalți sunt de neînțeles sau care pentru el însuși erau de neînțeles devin în acele clipe de isihie palpabile și perceptibile, devin posesia sufletului care s-a sfințit.

Această monahie a simțit că este într-adevăr mădular al trupului lui Hristos. Este minunat să simți aceasta, deoarece îndată simți că există Hristos, că Hristos este împreună cu tine. Simți unitatea ta cu Preasfânta Treime, că nu aparții acestui veac, nici lumii acesteia, ci trăiești în cer. Credeți că e ușor să simți cineva că e mădular al lui Hristos? Toți știm asta: voi sunteți mădulare ale lui Hristos, spune apostolul Pavel (cf. 1 Cor. 12, 27), dar cine înțelege? Cineva care este, de exemplu, trist, poate simți că este mădular al lui Hristos? Unul care așteaptă ceva, o reușită sau o recunoaștere, unul care are în minte orice fel de gând simte oare că este mădular al lui Hristos? Gândiți-vă o clipă că auziți că bat clopotele. Cine a venit? Gheronda. Gheronda? Nu, a venit însuși Hristos! Dacă veți conștientiza acest lucru, veți uita până și faptul că aveți minte. O să vă apuce pe dată nebunia. O să cădeți să vă închinați așa cum poporul lui Israel a căzut și se închinau cu toții lui Dumnezeu. Nu vă veți mai aminti de nimic, nici măcar numele vostru.

Dacă atunci când trece Hristos nu ne mai amintim de nimic, cu cât mai mult le uităm pe toate, chiar și pe noi înșine, când ne gândim că „suntem mădulare ale

lui Hristos”, că Hristos suntem noi. E un lucru mare! Unde să mai încapă atunci însingurarea, unde să mai aibă loc tristețea, unde să mai aibă loc melancolia, cum să mă mai gândesc dacă sunt bolnav sau sănătos? Întreaga lume este uitată.

Dumnezeu dăruiește această puțință atunci când suntem cu adevărat monahi, iar chilia noastră o avem ca pe locul întâlnirii noastre cu Dumnezeu. Această monahie a găsit acest lucru de care se poticnesc atâția oameni. Îi auzi spunând: „De ce s-a dus și s-a închis în mănăstire? Nu-i mai bine să meargă să lucreze, să facă misiune sau o lucrare socială, să-i slujească pe săraci, pe bolnavi și pe orfani?” Cine spune că acestea nu sunt bune? Decât să lucreze cineva pentru sine, e mai bine să lucreze pentru celălalt. Dar acestea îi privesc pe oamenii din lume, pe cei căsătoriți. Pentru oamenii din lume există milostenia, pentru oamenii din lume este iubirea exterioară. Deasupra acestora însă se află sărăcia de bunăvoie, neagonisirea, isihia, lipsa de griji, viețuirea monahală, care este tronul Împăratului ceresc. Această soră a simțit ca și cum Hristos însuși i-ar fi spus să rămână aici și să se roage, pentru ca trupul lui Hristos să primească lumină și putere.

Cu adevărat Hristos este un far, un izvor luminos care luminează lumea din jur. Hristos este lumina. Dar cine este Hristos? Noi suntem mădularele Lui. Prin urmare, trebuie să transmitem lumina lui Hristos. La Schimbarea la Față, pe care ați prăznuit-o acum câteva zile, strălucea ca soarele nu numai chipul lui Hristos, ci întregul Său trup era alb ca zăpada (cf. Mt. 17, 2).

Adică nu numai ochii sau chipul Său iradiau lumina, ci fiecare mădular al trupului Său. Nu era nimic care să nu iradieze lumina.

Prin urmare, de vreme ce noi suntem mădulare ale trupului lui Hristos, înseamnă că și noi răspândim lumina Lui în lume. Dar cum o răspândim? Tocmai prin identitatea noastră monahală, prin rugăciunea noastră. Această misiune duhovnicească nu este o lucrare pe care o facem noi, nu ne-am stabilit un anume scop, că trebuie să luminăm lumea, ci este o lucrare firească a existenței noastre. De vreme ce suntem trupul lui Hristos, suntem și noi ceea ce este Hristos, suntem lumină și, ca o urmare firească, strălucim. Această strălucire a noastră luminează și încălzește Biserica și pe toți oamenii și, astfel, Biserica strălucește.

„Îi mulțumesc lui Dumnezeu care mi-a deschis ochii să simt unitatea mea cu ceilalți în trupul lui Hristos.”

Acesta este un lucru foarte serios. Când monahul pleacă, lumea spune: „Unde mergi în singurătate și în pustie? De ce pleci din sânul societății?” Dar mănăstirea este o societate. În lume găsești însingurarea și pustia blocurilor și a asfaltului, a uitării, a păcatului și a deșertăciunii. Lumea nu te lasă să simți unitatea ta cu celălalt. Soțul nu simte unitatea lui cu soția. Copilul își cere independența. Femeia caută libertatea. Nimeni nu gândește prin prisma unității. Societatea îi dezbină pe oameni, creând partide, așa cum face uneori și Biserica prin diferitele grupări creștine.

Ceea ce există cu adevărat și dovedește neîncetata unire într-o adunare este mănăstirea. Mănăstirea este o putere care le concentrează pe toate. Este întreaga putere a Bisericii. Așa cum coloana vertebrală concentrează în ea toată puterea trupului și dacă lovești un om în coloana vertebrală și i-o rupi, el va cădea, tot așa se întâmplă și cu viețuirea monahală. Oare simțim că Dumnezeu ne-a scos din însingurare și că ne-a făcut oameni ecumenici, veșnici și universali, că ne-a făcut și pe noi dumnezei?

„Ce să spun? Dumnezeu le-a făcut pe toate astfel încât chiar și un fir de praf care se mișcă în univers să-i împărtășească omului sfințenia. Toate cele din mănăstire ne conduc spre sfințenie.”

Într-adevăr, ce facem noi în mănăstire și nu ne împărtășește sfințenie? Și, dimpotrivă, ce poate să facă un om în lume ca să câștige sfințenia? Rutina vieții și curgerea lucrurilor, graba, grijile și serviciul sunt atât de multe încât omul nu apucă nici să-l vadă pe aproapele său. Mama nu apucă să-și mângâie o clipă copilul. Nimeni nu apucă să vadă cine trece pe lângă el. Nu știi cine a murit la ușa de alături. Soțul vecinei moare și nimeni nu știe.

În mănăstire însă toate conduc la sfințenie. Tot ce a făcut Dumnezeu a făcut pentru sfințenie. Întreaga lume, după cum spune Sfânta Scriptură, este bună foarte. „Dumnezeu le-a făcut pe toate bune foarte” (Fc. 1, 31), dar păcatul, răspândirea pe care o produce

lumea și viața artificială creată de om în lume fac ca, în cele din urmă, omul să nu mai poată fi pus în lucrare de către Dumnezeu. Dar în mănăstire chiar și un fir de praf împărtășește sfințenia. Poți lua un imbold pentru filozofare de la el, să te sprijini pe el și să te sfințești. Oriunde ar merge cineva în mănăstire, întâlnește picioare cuvioase și mâini feciorelnice, care se ating în fiecare zi de icoane preasfinte. Oriunde te-ai duce, întâlnești mireasma fințării omenești care este purtătoare de Dumnezeu. Toate sunt folosite pentru slujirea celor afierosiți lui Dumnezeu, pentru slujirea lui Dumnezeu însuși. Așa cum un aparat care iradiază unde și face bine sănătății unui om, tot așa în sfânta mănăstire toate iradiază sfințenie. Putem oare să nu-I mulțumim lui Dumnezeu care ne-a învrednicit să trăim într-o asemenea mănăstire, iar viața noastră să fie atât de ușoară?

Tunderea în monahism sfințește, slujba de la biserică sfințește. Munca nu este muncă, este o slujire și o spălare a picioarelor Domnului. El însuși a spălat picioarele ucenicilor ca să ne arate că „atunci când va fi luat Mirele”, atunci vom posti (Mt. 9, 15) și ne vom pleca să Îi spălăm picioarele, după pilda Lui. Când Petru a spus „mai bine să mor decât să îmi speli tu picioarele”, Domnul i-a răspuns: „Dacă nu ți le spăl, nu vei avea parte cu Mine în viața veșnică” (cf. In. 13, 8). De ce? Trebuia să aibă o pildă pentru tot ceea ce urma să facă el însuși în tot restul vieții sale. Așa și noi, orice am face, este ca și cum am fi plecați și am spăla picioarele Domnului. Iar apa acestei spălări devine o băutură curățitoare a sufletului și a inimii noastre.